

Riigikogu kultuurikomisjoni istungi protokoll nr 184

Eesti, videosild

Esmaspäev, 21. veebruar 2022

Algus 11.10, lõpp 13.00

Juhataja: Aadu Must (esimees)

Protokollija: Merje Noorlind (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Helle-Moonika Helme, Signe Kivi, Viktoria Ladõnskaja-Kubits, Eduard Odinets, Heidy Purga, Üllar Saaremäe, Margit Sutrop, Jaak Valge, Kristina Šmigun-Vähi, Marko Šorin

Komisjoni ametnikud: Urvo Klopets (nõunik-sekretariaadijuhataja); Carina Rikart (nõunik)

Kutsutud: Haridus- ja Teadusministeeriumi teadus- ja arendustegevuse poliitika osakonna peaekspert Heidi Paju, Maaeluministeeriumi maakasutuspoliitika osakonna peaspetsialist Eike Lepmets, Keskkonnaministeeriumi teadusnõunik Katarina Viik ning Riigikogu Euroopa Liidu asjade komisjoni nõunik Teele Taklaja. (2. päevakorrapunkt);

Urvo Klopetsi töövari Marie Klopets

Päevakord:

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Arvamuse andmine ELAKile - Eesti seisukohad Euroopa missioone käsitleva Euroopa Komisjoni teatise kohta
3. Vabariigi Valitsuse algatatud loovisikute ja loomeliitude seaduse ning töövõimetoetuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (517 SE III) ettevalmistamine kolmandaks lugemiseks
4. Vabariigi Valitsuse algatatud õppetoetuste ja õppelaenu seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (420 SE III) ettevalmistamine kolmandaks lugemiseks
5. Kollektiivse pöördumise "Peatame meediateenuste seaduse muutmise eelnõu" arutelu
6. Kollektiivse pöördumise "Gümnasistide pöördumine" arutelu
7. Info ja muud küsimused

1. Nädala töökava kinnitamine

Riigikogu kultuurikomisjoni nädala (21.02.2022-27.02.2022) töökava

Komisjoni istung esmaspäev, 21.02.2022 kell 11.10

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Arvamuse andmine ELAKile - Eesti seisukohad Euroopa missioone käsitleva Euroopa Komisjoni teatise kohta
3. Loovisikute ja loomeliitude seaduse ning töövõimetoetuse seaduse muutmise seaduse

eelnõu (517 SE III) ettevalmistamine kolmandaks lugemiseks

4. Õppetoetuste ja õppelaenu seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (420 SE III) ettevalmistamine kolmandaks lugemiseks

5. Kollektiivse pöördumise "Peatame meediateenuste seaduse muutmise eelnõu" arutelu

6. Kollektiivse pöördumise "Gümnaasistide pöördumine" arutelu

7. Info ja muud küsimused

Komisjoni istung teisipäev, 22.02.2022 kell 15.15

1. Põhikooli lõpetamise tingimused - arutelu

Jaak Valge tundis huvi, miks on määratud Eesti seisukohad Euroopa missioone käsitleva Euroopa Komisjoni teatise kohta arvamuse andjaks kultuurikomisjon.

Urvo Klopets vastas, et seda küsimust on arutatud nii Riigikogu keskkonnakomisjoni, Euroopa Liidu asjade komisjoni kui ka Haridus- ja Teadusministeeriumi esindajatega. Kuna Eesti seisukohad on seotud „Euroopa horisont“ programmiga (kultuurikomisjoni valdkond), kust missioonid rahastust leiavad, siis määrati arvamuse andjaks kultuurikomisjon. Tegemist on suure üldistusastmega dokumendiga.

Jaak Valge tundis huvi põhikooli lõpetamise tingimuste arutelu juurde kutsutud huvirühmade tekkimise ja esindajate proportsionaalsuse kohta.

Urvo Klopets selgitas, et komisjon pöördus katusorganisatsioonide poole, kelle poole pöördus ka haridus- ja teadusminister. Täiendavalt kutsus komisjon oma istungile ka Eesti Matemaatika Seltsi ning Eesti Keele kui Teise Keele Õpetajate Liidu esindajad, samuti Eesti Emakeeleseltsi algatatud pöördumise esindajad.

Viktoria Ladõnskaja-Kubits sõnas, et ei pea põhikooli lõpetamise tingimuste arutelule kutsutud huvirühmade nimekirja loogiliseks. Lisaks tegi Ladõnskaja-Kubits ettepaneku kuulutada põhikooli lõpetamise tingimusi käsitlev istung avalikuks istungiks, et see oleks otseülekanadena jälgitav.

Komisjon nõustus.

Otsustati:

1.1. Kinnitada nädala töökava, sh korraldada 22.02 istung avaliku istungina (poolt: Aadu Must, Eduard Odinets, Heidy Purga, Kristina Šmigun-Vähi, Margit Sutrop, Marko Šorin, Signe Kivi; erapooletud: Helle-Moonika Helme, Jaak Valge, Viktoria Ladõnskaja-Kubits, Üllar Saaremäe)

2. Arvamuse andmine ELAKile - Eesti seisukohad Euroopa missioone käsitleva Euroopa Komisjoni teatise kohta

Heidy Paju tutvustas Eesti seisukohti Euroopa missioone käsitleva Euroopa Komisjoni teatise kohta ning tõi välja missioonide eesmärgid.

Paju selgitas, et missioonid on selles raamprogrammis esmakordselt kasutusele võetud instrument. Esimeses etapis defineeriti ära missioonide valdkonnad. Täna on jõutud nii kaugele, et teatisega kinnitati ära viis missiooni. Missioone võib missioonide valdkonnas tulla veel. Missioon peaks idee järgi olema meetmete portfell. Täna on kuni aastani 2023 eraldatud 1,89 miljardit eurot. Igale missioonile on loodud sekretariaat. Tööprogrammis on määratud missioonide voorud.

Aadu Must küsis kas dokumendis on midagi, millel on puutumus haridusvaldkonnaga ning kas selles dokumendis on midagi, mis on üle või puudu.

Heidi Paju sõnul on haridusvaldkonnaga puutumus kõige otsesemalt mullamissioonil. Kõik teised missioonid tegelevad pigem mitteformaalse hariduse poolega. Puuduolevas osas ütles Paju, et sünergiate pool peaks olema detailsem. Väikeriigina peame igat ressursi lugema mitu korda.

Margit Sutropi sõnul on ta näinud, kuidas need missioonid Euroopa Komisjonis määratleti ning on neid arutelusid kuulnud. Sutrop ütles, et tahetakse lahendada keerukaid ühiskondlikke probleeme, aga ühiskonda ei näe ta dokumendis kusagil. Siin ei ole mitte midagi sotsiaalteadustest ega humanitaarteadustest ning on üks meditsiiniteaduse ning neli loodusteaduse valdkonda. Kui Eesti kooskõlastab, siis sisuliselt näeme, et kõik teadusrahad voolavad ühte valdkonda. Sutrop küsis, mida Eesti kooskõlastamise puhul saab veel teha selleks, et ka meie teised teadusvaldkonnad oleksid vähemalt laua taga, kui nende juba sõnastatud missioonide erinevaid aspekte hakatakse rahastama. Sutrop viitas kuuldule, kuidas humanitaarid saaksid ookeanide puhul teha plastiku semiootilist analüüsi.

Heidi Paju sõnul on küsimusele keeruline vastata. Nende samade missioonide tööprogrammide läbirääkimisel saab vaadata, et seal oleksid esindatud sotsiaal- ja humanitaarteadused. Need, kellega koos läbi räägitakse ja anname tagasisidet – seal on ka sotsiaalteaduste esindaja. Selle tagasiside me saame Euroopa Komisjonile edastada.

Helle-Moonika Helme sõnul on igalt poolt tulnud tagasiside, et Eestis kohapeal ei ole tehtud sotsiaalmajanduslikku analüüsi, et kuidas see hakkab meie elu mõjutama. Helme küsis ka missioonide kontekstis, kas sotsiaalmajanduslik analüüs on Eesti poolt tehtud ja kas seda on plaanis teha.

Heidi Paju sõnul selle teatise puhul ei ole tehtud väga põhjalikku sotsiaalmajanduslikku analüüsi. Seletuskirjas toodud analüüs on tehtud ministriumite poolt. Küll aga tehti põhjaliku analüüs raamprogrammi seisukohtade kujundamisel ja missioonid on osa sellest.

Katariina Viik tutvustas Eesti seisukohti Euroopa missioone käsitleva Euroopa Komisjoni teatise kohta Keskkonnaministeeriumi poolt (kliimamuutustega kohanemine; ookeanide ja veekogude taastamine 2030. aastaks; 100 kliimanetraalset ja tarka linna 2030. aastaks).

Aadu Musta sõnul on neid teemasid kuuldud erinevates kogudes. Samade teemadega on tegelenud Läänemeremaade parlamentaarne konverents.

Helle-Moonika Helme küsis, millele keskendutakse ookeanide ja veekogude taastamise juures, kui me ei räägi plastist. Helme küsis, kas tuuleparke peaks samuti käsitlema mereprügina.

Katariina Viik selgitas, et Läänemeres ei ole plast nii suur probleem võrreldes ookeanide või Vahemerega, sest selle ümber on arenenud riigid. Mereprügist on leitavad ka puit ja metall, mis on Eestis esimesel kohal. Tahtsime öelda seda, et ka selle prügiga peab tegelema. Kuna Eestis ei ole meretuuleparke, siis seda ei ole uuritud Eesti. Ühelt poolt ehitamisel tekib prügi ja müra ja mõju on olemas, aga see kasu kaalub üle selle mõju. Näiteks nad tekitavad lisaelupaiku vetikatele, kuhu saavad tulla toituma või kudema kalad. Missiooni kontekstis ookeanide missioon tegeles konkreetse mereprügiga, mida saab välja viia või vähendada.

Aadu Must nõustus, et mõned probleemid pole meil nii suured kui mujal.

Eike Lepmets Eesti seisukohti Euroopa missioone käsitleva Euroopa Komisjoni teatise kohta Maaeluministeeriumi poolt (Euroopa mullakokkulepe). Tegu on sektorite ülese missiooniga ning toetame selle terviklikku elluviimist. Missioon puudutab ka haridust ning hea meel on tõdeda, et selles missioonis on selgelt välja toodud ka sotsiaalteaduste olulisus ja sotsiaalteadlaste kaasamine.

Aadu Must küsis, kas Teaduste Akadeemia oli institutsioonina seisukohtade koostamisel kaasatud.

Heidi Paju sõnul seisukohtade kujundamisel Teaduste Akadeemiat kaasati, aga ei mäleta, et oleks sealt tagasisidet saanud. Teaduste Akadeemiaga konsulteeritakse pidevalt, nii missioonide kui ka muude algatuste puhul.

Aadu Must tänas kutsutud külalisi istungil osalemast ja teatist tutvustamast.

Jaak Valge sõnas, et olemasolev teave on pealiskaudne, samuti puudub sotsiaalmajanduslik analüüs. Valge sõnul on komisjoni puutumus väike ja kaudne. Valge viitas asjaolule, et isegi Teaduste Akadeemia on loobunud seisukoha võtmisest. Valge tegi komisjonile ettepaneku loobuda seisukoha võtmisest.

Eduard Odinets nõustus Jaak Valgega, et nii lühikese ajaga ei ole komisjon võimeline seisukohta võtma, teema on väga spetsiifiline. Odinets ei nõustunud, et puutumus komisjoniga on väike või olematu. Kultuurikomisjon on ka teaduse komisjon, mitte vaid üldhariduse ja kõrghariduse komisjon. „Euroopa horisondiga“ seotud teemad on olulised ning komisjon peab nendega kursis olema ja aru saama, kuhu Eesti koos teiste liikmesriikidega teadusvahendeid suunab. Odinetsi sõnul ei ole ta valmis hetkel seisukohta avaldama, kuna tegu on keerulise teemaga.

Margit Sutropi sõnul üllatab teda seisukoht, et komisjonil ei ole puutumust. Tegemist on teadusrahade suunamisega ning teadus ja haridus on väga olulised teemad. Küsimus on kultuurikomisjoni kompetentsis. Sutrop küsis, kas täiendava aja võtmine võimaldab komisjonil rohkemat öelda.

Helle-Moonika Helme sõnul on komisjonil puutumus ning kõik missioonid sisaldavad teadus- ja arendustegevust. Viiest teemast kaks on eluliselt seotud: mulla teema ning vähk. Kliima teemadel on seisukohta anda keeruline.

Signe Kivi sõnul on kultuuril, haridusel ja teadusel puutumus. Küsimus on selles, kas selle lühikese ülevaatega on komisjon pädev andma põhjalikku ekspertiisi. Kivi soovis teada, kas Eesti Teaduste Akadeemia tõepoolest ei ole oma arvamust andnud. Kivi avaldas soovi tutvuda Teaduste Akadeemia märkustega, kui neid on.

Jaak Valge selgitas, et puutumus on kaudne. Valge sõnul arutab komisjon Vabariigi Valitsuse Euroopa missioone puudutavaid seisukohti. Valge hinnangul on seisukoha võtmiseks vaja Teaduste Akadeemia seisukohta.

Marko Šorini sõnul on kultuurikomisjon nimi eksitav. Keskkonnaküsimused on fundamentaalsed. Šorin tegi ettepaneku anda heakskiit, et keskkonnaküsimustega tegeldakse teaduslikul tasemel.

Eduard Odinetsi sõnul ei ole seisukohtade seletuskirjas kooskõlastatavate asutuste all kirjas Eesti Teaduste Akadeemiat, küll aga teadusasutused. Marko Šorini pakutule lisas Odinets, et kui Keskkonnaministeeriumile ja Maaeluministeeriumile sobib, siis võiks ka kultuurikomisjonile sobida. Samas võib fookuse sättimine olla väga olulise mõjuga ning kergekäeliselt nendesse dokumentidesse seetõttu ei suutu ning tahaks teemasse rohkem süveneda. Odinetsi sõnul võiks natuke aega juurde võtta.

Margit Sutropi sõnul saab komisjon anda Euroopa Liidu asjade komisjonile kaasa murekohad, et nad valvaksid, kuidas nende missioonidega erinevad teemad saavad kaetud. Sutropi sõnul ei peaks kultuurikomisjon kätte ette panema, vaid mured kaasa andma.

Helle-Moonika Helme sõnul ütles Margit Sutrop väga õigesti. Komisjon võib oma murekohti sõnastada, aga neid ei arvestata.

Signe Kivi sõnul tutvub ta võimalusel Eesti Teaduste Akadeemia seisukohtadega, kuid vastu ei ole.

Aadu Musta sõnul on tal kogemus, et samasuguste arvamuste puhul lähevad ettepanekud korda, kui need on sõnastatud täpselt ja reljeefselt. Musta sõnul on üldmulje, et dokumenti on saanud kokku suur hulk väga häid ideid. Varem räägiti täppis- ja loodusteadlastest. Pärast

Brexitit saadi aru, et kui ei ole ühiskonna- ja sotsiaalteadlasi kaasas, läheb Euroopa upakile. Sellel dokumendil on komisjoniga puutumus. Euroopa on väga erineva näoga. Must toetas Euroopa Liidu asjade komisjonile arvamuse andmist, toetada prioriteetide arendamist ja rõhutada jõulisemalt laiapõhjalisust, sotsiaalset ja humanitaarset osa. Musta sõnul on vaja läbi rääkida erinevate osapooltega, eelkõige Eesti Teaduste Akadeemiaga. Must tegi ettepaneku käesoleval istungil seisukohta mitte hääletada.

Urvo Klopets sõnas, et küsib pärast istungit täpsemalt üle võimalused tähtaja pikendamiseks. Praegune arvamuse andmise tähtaeg on komisjonil 23. veebruar ning suure tõenäosusega on seisukohad Euroopa Liidu asjade komisjoni istungi päevakorras 28. veebruaril.

Helle-Moonika Helme küsis, kas komisjon suudab formuleerida asjatundlikud ja reljeefsed seisukohad, mida Euroopa Liidu asjade komisjon arvestab.

Aadu Musta sõnul on praegu tõstatatud küsimus, kas komisjon rõhutab seisukohta, et peame väga oluliseks seda, et väärtustataks laiapõhjalisust, sh sotsiaalteaduste, ka humanitaarteaduste laiemat kaasamist.

Eduard Odinets tegi ettepaneku alustada 22. veebruari istungit varem ning jätkata aruteluga, mil on olemas esimehe pakutud sõnastus.

Aadu Must tegi ettepaneku, täiendada 22. veebruari päevakorda, algusega kl 14.45, käesoleva päevakorrapunktiga ning formuleerida selleks ajaks ka komisjoni seisukoht.

Komisjon toetas.

3. Vabariigi Valitsuse algatatud loovisikute ja loomeliitude seaduse ning töövõimetoetuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (517 SE III) ettevalmistamine kolmandaks lugemiseks

Urvo Klopets tutvustas keeleteimetaja poolt tehtud redaktsioonilisi muudatusi.

Aadu Must tegi ettepaneku kiita heaks eelnõu kolmanda lugemise tekst.

Otsustati:

3.1 Kiita heaks kolmanda lugemise menetlusdokument (konsensus: Aadu Must, Eduard Odinets, Heidy Purga, Helle-Moonika Helme, Jaak Valge, Kristina Šmigun-Vähi, Margit Sutrop, Marko Šorin, Signe Kivi, Viktoria Ladõnskaja-Kubits, Üllar Saaremäe)

4. Vabariigi Valitsuse algatatud õppetoetuste ja õppelaenu seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (420 SE III) ettevalmistamine kolmandaks lugemiseks

Carina Rikart tutvustas keeleteimetaja poolt tehtud redaktsioonilisi muudatusi.

Aadu Must tegi ettepaneku kiita heaks eelnõu kolmanda lugemise tekst.

Otsustati:

3.1 Kiita heaks kolmanda lugemise menetlusdokument (konsensus: Aadu Must, Marko Šorin, Heidy Purga, Margit Sutrop, Signe Kivi, Kristina Šmigun-Vähi, Jaak Valge, Helle-Moonika Helme, Viktoria Ladõnskaja-Kubits, Üllar Saaremäe, Eduard Odinets)

5. Kollektiivse pöördumise "Peatame meediateenuste seaduse muutmise eelnõu" arutelu

Aadu Must tutvustas komisjoni liikmetele väljasaadetud vastuse kavandit ning tegi ettepaneku selle heaks kiita.

Komisjon toetas.

6. Kollektiivse pöördumise "Gümnaasistide pöördumine" arutelu

Aadu Must sõnas, et komisjon on pöördumise esindajad ära kuulanud oma istungil 14.02.2022 ning kujundab arvamuse pöördumise kohta esimesel võimalusel.

7. Info ja muud küsimused

Muid küsimusi ei tõstatatud.

(allkirjastatud digitaalselt)

Aadu Must

juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)

Merje Noorlind

protokollija